

Ledenbericht

3e jaargang, no. 3 - september 2017

Den Haag-Haaglanden
HUMANISTISCH
VERBOND

Van de redactie

In september is het bestuur na de zomerstop weer vol enthousiasme gestart met de organisatie van een aanbod van activiteiten. U vindt een overzicht in dit blad. Speciale aandacht vragen we voor de lezing 'Wat is God?' door Ton de Kok in november, gevolgd door de Haagse Joris Luyendijk Socrateslezing in december.

Dit jaar organiseren we ook nog drie Humanistische Café's en de cursus Hedendaagse Levenskunst. Wij denken dat ze voldoende stof geven om ons denken te scherpen en met elkaar in debat te gaan.

We sluiten 2017 af met de Midwinterviering, en denk aan een gezamenlijk hapje eten en daarna theaterbezoek.

In 2018 starten we met twee nieuwe activiteiten: Paideia, een excursieachtig programma gericht op de 'gehele mens' en de cursus

over Thomas Mann waarin zijn boeken De Toverberg en De dood in Venetië centraal staan. Op 25 januari houden we 's avonds de Algemene Ledenvergadering met een formeel en een informeel deel. Zet alvast in je agenda.

Dit ledenbericht komt viermaal per jaar uit met een zo actueel mogelijke agenda en achtergrondinformatie. Via de e-mail proberen we de leden nog eens zo goed mogelijk te informeren. Maar wil je up to date informatie, kijk dan op de websites, de Haagse en de landelijke.

Om de kwaliteit van ons programma hoog te houden doen we een oproep voor versterking van het bestuur. We zoeken enthousiaste en creatieve vrijwilligers, zowel denkers, maar vooral ook doeners! Ben je geïnteresseerd, neem dan contact met ons op.

Socrateslezing 2017 Den Haag

In 2018 is het zeventig jaar geleden dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens werd aangenomen door de Verenigde Naties, een ferme uiting van vertrouwen in democratische waarden kort na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. Inmiddels hebben wij nieuwe crises achter de rug. Ons politieke landschap is veranderd. Zijn de morele lessen van WOII nu nog levensvatbaar?

Luyendijk geeft in de Haagse Socrateslezing zijn visie op democratie en mensenrechten, verkent het algehele gevoel van boosheid en wantrouwen in Nederland en de toenemende versplintering van de samenleving. Welke vraag leggen de populistische partijen op tafel? En wat is de beste richting voor een om een realistisch en menselijk antwoord?

Maandag 4 december - Koninklijke Schouwburg, Den Haag
20.00-21.30 (19.30 inloop / koffie of thee inbegrepen bij kaart)
Toegangsprijs: Regulier - € 20,00; HV-Leden - € 15,00; Studenten - € 7,50
Aanmelden en betalen via: www.humanistischverbond.nl/socrateslezing-joris-luyendijk

Agenda 2017

woensdagen 27 september, 4, 11 en 25 oktober, 1 en 8 november

Cursus Hedendaagse Levenskunst door Peter Harteloh

19.30 - 22.00 u

Kosten: € 80,- leden / € 100,- niet leden

donderdag 28 september

Humanistisch Café – Koorenhuis, Prinsegracht 27

Waarom werken humanisten samen met religieuze organisaties?, door Marjan Hoogeboom en Jos de Wit

18.00 – 20.00 uur (inloop 17.30 uur)

Toegang: gratis (incl. kop soep/broodje)

donderdag 26 oktober

Humanistisch Café – Koorenhuis, Prinsegracht 27

Vlucht naar de vrijheid, het levensverhaal van een Hongaarse vluchteling door Judith Lorand

18.00 – 20.00 uur (inloop 17.30 uur)

Toegang: gratis (incl. kop soep/broodje)

zaterdag 25 november

Lezing Wat is God? door Ton de Kok

Commissarissenzaal Nutshuis – Riviervismarkt 5

14.00 – 17.00 uur

Toegang: gratis (incl. drankje / andere consumpties voor eigen rekening)

donderdag 30 november

Humanistisch Café op Locatie

Project De Werkplaats door Ludo van Hasselt

Clubhuis De Mussen, Hoefkade 602

18.00 – 20.00 uur (inloop 17.30 uur)

Toegang: gratis (incl. kop soep/broodje)

maandag 4 december

Socrateslezing Den Haag door Joris Luyendijk

Koninklijke Schouwburg, Korte Voorhout 3

20.00 – 22.00 uur (zaal open 19.30 uur)

Kaarten: € 20,- niet leden; € 15,- HV-leden; € 7,50 studenten

donderdag 21 december

Midwinterviering

Theaterbezoek (wordt nog uitgewerkt)

Alle activiteiten zijn onder voorbehoud.

GEZOCHT: Denkers, maar vooral Doeners!

HV Den Haag-Haaglanden zoekt enthousiaste, maatschappelijk betrokken, communicatieve en vooral actieve vrijwilligers om het bestuur te ondersteunen in de organisatie van activiteiten of deze zelfstandig uit te voeren. Ook zoeken we mensen die in 2018 zitting willen nemen in het bestuur. En het een sluit het ander niet uit!

Heb je belangstelling of vragen, laat dit dan weten via ons e-mailadres: info@humanistischverbondenhaag.nl of neem telefonisch contact op met de secretaris: gsm 06-18683685 of inge.camfferman@humanistischverbondenhaag.nl.

Humanistisch Café Haaglanden

Op elke laatste donderdag van de maand – uitgezonderd de maanden juli, augustus en december – organiseren we een Humanistisch Café

Donderdag 28 september
Waarom werken wij als humanisten samen met religieuze organisaties?

Elk jaar vindt in Den Haag de Prinsjesdagviering plaats, de grootste interreligieuze bijeenkomst in Nederland. Ook het HV is vertegenwoordigd in de organisatie en de uitvoering. In het humanisme staat niet God centraal, maar de mens. In een hogere macht geloven humanisten niet.

Waarom werken humanisten dan samen met religieuze organisaties? Op die vraag gaan Marjan Hoozeboom (gepensioneerd Humanistisch Raadvrouw bij Justitie en lid van de inhoudelijke commissie Prinsjesdagviering) en Jos de Wit (historicus, filosoof en HVO-docent) op 28 september a.s. in.

Donderdag 26 oktober
Vlucht naar de Vrijheid

Tijdens dit Humanistisch Café vertelt Judith Lorand haar verhaal als Hongaarse vluchteling. Sovjettanks maakten op 4 november 1956 een bloedig einde aan de Hongaarse opstand. Door het optreden van het Russische leger sloegen 225.000 Hongaren op de vlucht.

De eerste van 670 Hongaarse vluchtelingen komen per trein aan op het Centraal Station van Utrecht, 15 november 1956. Collectie Spaarnestad Photo

Het Hoge Commissariaat voor Vluchtelingen van de Verenigde Naties vroeg Nederland en andere landen om Hongaarse vluchtelingen op te nemen. Nederland liet daarop uiteindelijk 3300 Hongaarse vluchtelingen toe.

Donderdag 30 november
Project De Werkplaats bij De Mussen

De Werkplaats is een uniek project van buurtcentrum De Mussen. Werkzoekenden uit de Schilderswijk worden gekoppeld aan een mentor uit een ander deel van de stad, die weet hoe je een goede sollicitatiebrief schrijft, een cv opstelt, etc. Projectleider is Ludolf van Hasselt, voormalig Europees topambtenaar met een breed netwerk. De Mussen werd in 1926 opgericht met als doel de vorming van kansarme kinderen uit de Schilderswijk. De inzet van De Mussen is nog steeds nodig want nog steeds groeien veel kinderen in de Schilderswijk op met achterstanden op sociaal, economisch en cultureel gebied.

Cursus Thomas Mann

Het duurt nog wel even voordat de zomer van 2018 is aangebroken. Maar we willen toch alvast de zomercursus 2018 over Thomas Mann onder uw aandacht brengen.

In mei en juni 2018 organiseert HV Den Haag-Haaglanden in het Nutshuis een cursus over de Duitse schrijver Thomas Mann. De cursus bestaat uit vijf cursus-

middagen op woensdag waarin de boeken De Toverberg en De dood in Venetië centraal staan. Op 30 mei wordt gestart met de vertoning van de verfilming van het boek De dood in Venetië. De cursus wordt verzorgd door de germaniste en filosofe Trixie Hölsgens. Verdere informatie volgt in een van de volgende HV-Ledenberichten, op de website en via e-mailtenderingen.

Trixie Hölsgens is sinds 2009 als docent werkzaam aan de opleiding Duits van de Universiteit van Amsterdam. Haar vakgebied is Duitstalige filosofie en literatuur van de 20e eeuw. Zij verzorgt colleges op het gebied van de wetenschapsfilosofie en Duitse cultuur- en letterkunde.

Als zelfstandig docent heeft zij cursussen verzorgd aan de HOVO Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Alkmaar over onder meer Thomas Mann, Robert Musil en Franz Kafka.

Trixie Hölsgens studeerde in Amsterdam, Nijmegen en Frankfurt am Main en rondde de opleidingen Duits, Literary Studies en Wijsbegeerte cum laude af. Zij studeerde af op de esthetische theorie en literatuuranalyses van Theodor W. Adorno.

Thomas Mann

Peace in the Park

Het Just Peace Festival is een jaarlijks terugkerend festival in Den Haag. Met ruim 40 activiteiten werd ook dit jaar vier dagen lang de Internationale VN Dag van de Vrede gevierd. Onderdeel van het festival is Peace in the Park in de Paleistuin.

Op zondag 24 september was het al weer de vijfde editie van Peace in the Park. Peace in the Park streeft er naar bezoekers bewust te maken van vrede en recht en daar actief iets mee te doen. Zij worden geïnspireerd door o.a. verhalen, gesprekken, muziek en vele andere activiteiten.

Jaarlijks verzorgt HV Den Haag-Haaglanden binnen het programma van Peace in the Park een workshop. Dit jaar was de titel *Ontdek de vrede stichter in jezelf*. In deze workshop kon je zelf aan de slag om te onderzoeken wat werkt en wat niet werkt als je wilt ingrijpen in een conflict. Ook kon je kijken hoe anderen het ervan afbrachten. De workshop werd geleid door Dick Allewijn, mediator, en hoogleraar mediation aan de VU Amsterdam.

Tijdens Peace in the Park kon ook een labyrint gelopen worden, op 20 september als vast onderdeel van de Paleistuin onthuld. Het is het derde labyrint in Den Haag. Andere labyrinten staan in Wijkpark Kortebos en bij de Jacobuskerk in de Parkstraat. Het initiatief voor het labyrint is van Marion Kuiperi, werkzaam als ritueelbegeleider en stembevrijder: 'In een doolhof zóek je de weg, in een labyrint kun je de weg vinden.' Je kunt, anders dan in een doolhof, nooit verkeerd lopen. Er is maar één route, die altijd in het middelpunt uitkomt. Rotstekeningen en afbeeldingen van laby-

rinten zijn over vrijwel de gehele wereld gevonden. De vroegste zijn enkele duizenden jaren oud. Zij tonen een organische eenheid met een spiraalvormige weg naar het midden. De basisvorm is een kruis dat omsloten wordt door een cirkel die ontstaat door de beweging rond het midden.

Het labyrint is een prachtig symbool van de weg die de zoeker naar waarheid aflegt. Door die weg te gaan, wordt de actieradius steeds kleiner. Filosofisch gezien kan dat duiden op verlies aan 'ballast' of 'aards bezit', en de weg naar binnen.

Wat is God? - Lezing door Ton De Kok

Op zaterdag 25 november 2017 organiseert het Humanistisch Verbond Den Haag-Haaglanden in het Nutshuis een lezing door Ton de Kok onder de titel *Wat is God?* Over die vraag hebben zich tientallen filosofen, schrijvers, wetenschappers en kunstenaars gebogen. Hun gedachten zijn door Ton de Kok gebundeld in een tweetal boeken.

De vraag of God bestaat houdt de mensheid al eeuwen bezig en heeft nog niets aan zijn actualiteit verloren. Waarom is er iets en niet niets? Een adembenemende gedachte voor wie er even bij stilstaat. En omdat er iets is: het universum, de wereld, huis, tuin en keuken, stellen we ons vaak de beklemmende vraag wat eigenlijk de zin van dit alles is. Vijfentwintighonderd jaar lang hebben filosofen, schrijvers en dichters met dat mysterie geworsteld.

Beide boeken staan bol van de levensvragen: is er een God? Is die persoonlijk of onpersoonlijk? Waarom is er iets en niet niets? Valt er iets te hopen? Is er troost? Is er zin of zinloosheid? Hoe te leven met de absurditeit van het menselijk bestaan?

Ton de Kok relateert deze vragen aan de werken van denkers, zoals Plato, Thomas van Aquino, Spinoza, Voltaire, Schopenhauer, Sartre, Mann, Camus, Hemingway en Mulisch. Zelf heeft hij het niet over 'wie is

God?', maar gaat hij nadrukkelijk uit van de vraag 'wat is God?' God is voor hem niet langer een bovennatuurlijk wezen maar valt samen met de Natuur.

Na zijn inleiding van ongeveer 45 minuten, zal er na de pauze en mede aan de hand van enkele stellingen en gesprekspunten, met elkaar van gedachten gewisseld worden.

Aan de orde zullen zeker de eeuwenoude vragen als *Heeft de mens God geschapen of heeft God de mens geschapen?*, *Bestaat God of bestaan Goden?* En zo ja, *wat is hun belang of plaats in de religie en ons leven?* *Is God transcendent of immanent dan wel beide?* Met deze

gedachten wil de lezing ons gezichtsveld verbreden en ons wellicht tot nieuwe inzichten laten komen. Er is in ieder geval genoeg stof tot nadenken en discussie.

Zaterdag 25 november 2017

Aanvang 14.00 uur (inloop v.a. 13.30 uur; einde 16.00 uur)

Locatie: Nutshuis, Riviervismarkt 5, Den Haag
Toegang: gratis incl. een drankje (exclusief koffie en thee en eventuele andere consumpties).

Aanmeldingen via:

info@humanistischverbondenhaag.nl

Ton de Kok is gepromoveerd in de geesteswetenschappen, oud-marinier, voormalig lid van de Tweede Kamer en tegenwoordig docent godsdienstfilosofie op een middelbare school in Amsterdam. Hij mengt zich regelmatig in het publieke debat op de opiniepagina's van de landelijke dagbladen. Gevoed door zijn veelkleurige levenservaring geeft hij met een journalistieke pen in een persoonlijk document een boeiend beeld van de bestaansworsteling van bijna veertig filosofen en schrijvers met de vraag 'Wat is God?'

Transhumanisme: natuur of zelfbeschikking?

De discussie omtrent de wet op een voltooid leven en een nieuw middel om binnen twintig minuten zelfstandig je leven te beëindigen roept beelden op van een controleerbaar leven, of eigenlijk een controleerbare dood. Daarnaast worden vragen opgeworpen over in hoeverre medische ingrepen moeten worden voortgezet of gestopt, over wat een mensenleven waard is en in hoeverre wij nog overgeleverd zijn aan die natuur of het heft in eigen handen kunnen of mogen nemen.

Dat deze kwesties grote twijfels met zich meebrengen, beschrijft Vonne van der Meer in haar roman *Winter in Gloster Huis*. In zijn roman *Mogelijkheid van een eiland* gaat Michel Houellebecq nog een stap verder. Hij beschrijft het doorbreken van de natuurlijke grenzen van het menselijk bestaan en het in eigen hand nemen van de evolutie. Door klonen en genetische manipulatie wordt het leven verlengd, en kan zelfs reïncarneren. De mens wordt onsterfelijk en elk lichame-lijk lijden wordt uitgewist.

Transhumanisme is een recente vorm van speculatieve filosofie die probeert om de door de natuur gestelde grenzen van het menselijke bestaan te doorbreken. Een toenemend aantal transhumanisten ziet deze denkwijze als een logisch vervolg van de evolutie van de mensheid. Sceptici beschouwen deze filosofie als de diepgewortelde behoefte van de mens om toch het paradijs te schep- pen, en dan wel met behulp van supertech- nologie waarbij de mens boven zijn grenzen uitstijgt en zichzelf tot God transformeert.

Het beheersen van het menselijk leven en daarmee de natuur was in de pre-moderni- teit uitgesloten.

In tijden dat religie meer autoriteit had dan nu, was de beslissing over leven en dood im- mers overgelaten aan God, die al dan niet één was met de natuur. De nadruk lag op het geestelijk leven en de voortzetting van de geest na de dood. Wanneer iemand stierf was het diens tijd, maar diegene kon hopelijk zijn zielenleven voortzetten in het hiernamaals.

Tijdens de Verlichting kantelt dit beeld en komt de nadruk te liggen op de rede waarbij metafysische, religieuze en transcendente waarheidsopvattingen bestreden worden. Zo beschrijft Francis Bacon (1561-1626) in *The New Atlantis* al hoe de mens de controle over de natuur wil vergroten en daarmee het menselijk leven comfortabeler wil maken.

De wetenschap en in het bijzonder de ge- neeskunde heeft zich inmiddels zo ontwik- keld dat de ideeën van Bacon geen utopie meer zijn. Onze levensverwachting is mo-

menteel hoog. Lang werd gedacht dat een langer leven ook een beter leven zou zijn. Nu is er de discussie dat het verlengen van het leven met behulp van allerlei genees- kundige behandelingen niet altijd tot een waardig leven leidt. Het menselijk lichaam is dan toch, ondanks alles wat eraan gesleuteld wordt, feilbaar.

Steeds meer trotseren we de natuur en geven ons niet meer over aan de grenzen die zij voor ons bepaalt als het gaat om leven en dood. Ook als humanisten zullen we ons vra- gen moeten stellen over de dilemma's rond zelfbeschikkingsrecht en de mogelijkheid om het menselijk leven zelf vorm te geven.

Paideia - de volledige mens

“Het mooiste wat we kunnen meemaken, is het raadselachtige. Daar komt alle ware kunst en wetenschap uit voort”, Albert Einstein

We starten in 2018 met een nieuwe activi- teit: Paideia. Paideia staat al vanaf de oude Griekse cultuur voor een dialogische manier van denken, die deel uitmaakt van de opvoe- ding tot volledig mens. Met Paideia willen we het humanistisch gedachtegoed ‘linken’ aan andere culturele uitingen en thema's, zoals beeldende kunst, architectuur, muziek, literatuur, film, geschiedenis en natuur.

Bij Paideia wordt de mens gezien in zijn vol- ledigheid: als creatief, groeiend en betekenis gevend wezen. Het serieus nemen van die volledige mens sluit aan bij de humanisti- sche levensbeschouwing. Kennismaken met verschillende onderwerpen is kennismaken met hun rijkdom en verscheidenheid. We kunnen daarmee ons bewustzijn vergroten, en tot een vollediger mens komen: Paideia! We gaan de Paideia-activiteiten aanbieden in een excursie-setting. Dit kunnen wande- lingen zijn, maar ook bezoeken aan musea

of bijzondere gebouwen, met een afslui- tende bespreking. We gaan niet alleen uit van wat Den Haag te bieden heeft, maar zoeken ook interessante zaken wat verder weg. We denken aan Nederland, maar ook aan het buitenland.

Op dit moment wordt in samenwerking met Jos de Wit, historicus en cursusleider, het concrete programma uitgewerkt. We den- ken met de eerste ‘Paideia’ eind maart 2018 te kunnen starten.

Colofon

Bestuur

Henk Bakker (voorzitter)
Inge Camfferman (secretaris)
Kees Overmeer (penningmeester)
Marianne Banning-Mul (lid)
Hans Gouweleeuw (lid)
Luc Meuwese (lid)

Secretariaat

Judith Mos

Adres: Prinsegracht 27, 2512 EW Den Haag

Telefoon: 06 - 573 70 445.

E-mail: info@humanistischverbondenhaag.nl

Website: www.humanistischverbondenhaag.nl

Redactie Ledenbericht

Inge Camfferman

Het Humanistisch Verbond, afdeling Den Haag- Haaglanden is een afdeling van het landelijk Humanistisch Verbond en werkt vanuit de statuten en het huishoudelijk reglement van het Humanistisch Verbond.

Vormgeving en druk

Pasmans Drukkerij, Den Haag

Oplage: 700 exemplaren

Het Ledenbericht verschijnt 4x per jaar